

Forn de Casajoana

Rellinars

Ubicació

Comarca: Vallès Occidental
Lloc/Adreça: Camí de la Font de Casajoana
Alçada: 448

Coordenades:

Latitud: 41.6526
Longitud: 1.9281
UTM Est (X): 410746
UTM Nord (Y): 4611761

Classificació

Número de fitxa: 08179 - 262
Àmbit: Patrimoni immoble
Tipologia: Edifici
Estil / època: Popular Contemporani
Segle: XVIII-XIX
Estat de conservació: Dolent
Notes de conservació: Per abandonament de l'activitat i progressiu enfonsament.
Protecció: Inexistent
Accés: Fàcil
Ús actual: Sense ús
Titularitat: Privada
Titular: 08178A0100001800000P
Autoria de la fitxa: Jordi Montlló i Laura Bosch
Data de registre de la fitxa: ds., 16/02/2019 - 01:00

Descripció

El forn de calç del mas de Casajoana està situat en el camí que mena a la font que porta el nom de la masia, al nord del municipi de Rellinars. Per arribar-hi, ens hem de situar al costat del safareig. Allí mateix comença una pista que puja per la Boïga; es tracta del Camí de Rellinars que puja fins al Coll de la Morella i enllaça amb el Camí Ral. Cal agafar el de l'esquerra, que mena a la font. Una trentena de metres abans d'arribar al naixement, a mà dreta, ja s'endevina el moll de càrrega, mig emboscat. Per sota un forat deixa entreveure les parets del forn.

Les restes consisteixen en un pou o olla de 2,66 metres de diàmetre intern per una alçada conservada de 3 metres. És del tipus discontinu o intermitent. Aquesta olla és lleugerament arrodonida a la base i afusada a les parets. La caldera i el cendrer no es conserven o bé estan colgats de terra. La boca del forn, situada al nord-oest encara es conserva, tot i que presenta una esquerda a la part superior provocada per l'arrel d'un pi que hi creix a proximitat. A la part superior s'hi pot observar una filera de pedra calcària.

Història

Els forns de calç o olles de calç, són construccions tradicionals que es troben arreu de Catalunya. Fets de pedra i fang, o excavats en el marge, al seu interior es feia una combustió de llenya per obtenir-ne calç. Antigament era un material molt necessari per a la construcció. Se n'extreia el morter de calç, que barrejat amb aigua i sorra servia per arrebossar façanes i per construir els paraments de les cases i edificacions diverses. També servia per emblanquinar, impermeabilitzar les cisternes i els safarejos així com per a desinfectar, i servia a més a més per a ensulfatar les plantes contra les plagues. El procés de transformació de la pedra en calç es feia per combustió, mitjançant un forn de forma rodona fet dins la terra o excavat a la roca. Es necessitaven temperatures d'entre 800°C i 1000°C perquè el carbonat càlcic s'alliberés de l'anhídrid carbònic i passés a òxid de calci. Però per aconseguir aquest procés es necessitava una preparació llarga i feixuga. Aquestes tasques duraven al voltant d'uns tres mesos i es feien quan les feines agrícoles eren més escadusseres, entre el desembre i el febrer. Calia combustible, que s'obtenia desbrossant el bosc. El següent pas era la feixuga feina d'arrençar la pedra amb pics, maces, martells, escodes i malls. Després es transportava la pedra i els fogots amb els carros o mules fins al forn. S'omplia posant de forma circular les pedres depenent de la mida: a baix les més grosses i a dalt del curull les més petites. A la part inferior es deixava una finestra o boca per introduir-hi els feixos de llenya amb una mena de forca anomenada gavell. S'encenia el foc i es deixava encès els dos primers dies amb una faixa destapada que es tapava a poc a poc. Se sabia que la fornada era cuïta quan sortia la flama blanca i les pedres es posaven vermelles. Un cop fredes canviaven a blanc.

Quan es començava l'encesa, ja no es podia aturar fins que el mestre calcinaire veia que la pedra era cuïta. I per això calien de dotze a quinze dies de cuïta per deixar-la a punt. Després encara s'havia de deixar una vintena de dies més perquè refredés. La calç viva resultant, convertida en hidrat de calç o calç morta s'apagava tirant aigua. Passat aquest temps ja era a punt per desenfornar i transportar en carros fins a la seva destinació. Normalment es feia un forn de calç quan hi havia necessitat. Després es podia abandonar o reutilitzar si no estava molt malmès. Tampoc era necessari que estigués situat a prop d'una pedrera de calcària, ja que normalment es trobaven pedres d'aquest tipus fins i tot escampades pel bosc o al peu de camins i rieres. La producció de calç al nostre territori va tenir força importància fins a mitjans del segle XX.

Bibliografia

FERRER ALÒS, Llorenç (2015). Eines i feines dels oficis. Edicions Brau. Barcelona.

GRAUS, Ramon i ROSELL, Jaume (2010). Història de la construcció a la Catalunya contemporània. Apunts del curs. Secció d'Història de la construcció del departament de Composició Arquitectònica.

Universitat Politècnica de Catalunya.

ROSELL, Jaume i SUBIRATS, Miquel (1987). La producció de calç, ahir. El procés pre-industrial de producció de calç, a la comarca del Montsià. Col·legi Oficial d'Aparelladors i Arquitectes Tècnics de Barcelona.

